

2. Кудінов В. А. Вирішення проблем добору та підготовки кадрів правоохоронців щодо протидії кіберзлочинності. *Кадровий вісник*. 2011. № 1. С. 51–68.
3. Федоренко О. Сучасні тенденції удосконалення професійної підготовки майбутніх офіцерів поліції. *Новий колегіум*. 2016. № 4. С. 42–52.
4. Чернишенко О. Є. Впровадження технологій мультимедіа в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України. *Педагогіка та психологія*. 2012. Вип. 42. С. 70–74.
5. Хахановський В. Г. З досвіду підготовки кадрів для підрозділів кіберполіції // Проблеми застосування інформаційних технологій, спеціальних технічних засобів у діяльності ОВС і навчальному процесі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Львів : ЛьвДУВС, 2016. С. 304–306.

Надійшла до редколегії 26.04.2018

УДК 378.6

О. С. МОШЕНСЬКИЙ,

доцент, доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5171-0112>

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПОСИЛЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ В ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ

Розглянуто сутність і зміст гуманітаризації освіти, її місце та значення у навчанні майбутніх поліцейських.

Ключові слова: *гуманітаризація освіти, гуманітарний блок, гуманітарна культура, поліцейська освіта.*

Закон України «Про вищу освіту» визначає компетентність випускника вищого навчального закладу, як «динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [1].

Аналіз навчальних планів, за якими навчаються курсанти та слухачі вищих навчальних закладів МВС України, що готують поліцейські кадри, свідчить про поступове зменшення як самої кількості гуманітарних предметів, так і бюджету годин, що відводяться на їх вивчення. Гуманітарний блок навчальних планів виглядає іноді навіть скромніше, ніж у вищих навчальних закладах технічного профілю. Розглянемо цю тенденцію на прикладі філософських дисциплін. Так, наприклад, ще вісім років тому у вищих навчальних закладах МВС України вивчали філософію, логіку, етику, професійну етику, основи естетики, релігієзнавство. На теперішній час майже всюди з навчальних планів зникли релігієзнавство, етика, професійна етика, основи естетики, на деяких спеціальностях припинили вивчати логіку. Лишилася лише філософія та й ту значно скоротили в кількості аудиторних годин.

Закономірно постає питання: «Може нічого поганого в тому немає?» Проаналізуємо, чим же важливе вивчення гуманітарних (філософських) дисциплін у підготовці майбутнього правоохоронця.

Одразу зазначимо, що гуманітаризація поліцейської освіти зовсім не повинна зводитися до механічного збільшення кількості годин на вивчення саме гуманітарних предметів за рахунок відповідного зменшення блоку професійно орієнтованих дисциплін. Гуманітаризація ніяк не суперечить професіоналізації поліцейської освіти, а є її необхідним додатковим компонентом. Функціональна ефективність майбутнього правоохоронця неможлива без засвоєння цінностей і сенсів гуманітарної культури, без розуміння свого

місця і ролі в суспільстві, яке, в свою чергу, можливе лише на ґрунті більш-менш системних науково-філософських світоглядних знань і переконань. Гуманітаризація, передусім, це збільшення частки гуманітарного знання у загальній підготовці поліцейського, збільшення загальнолюдського, національно-культурного, соціально-гуманітарного контенту в освітньому процесі. Це прилучення майбутніх правоохоронців до духовних та соціально-політичних цінностей цивілізованого світу, не обмежуючись лише вузькою професіоналізацією. Причому, безумовно, домінантність саме професіоналізації освіти не може піддаватися жодному сумніву. Без якісної професіоналізації не може бути підготовлений якісний спеціаліст, фахівець у своїй справі. Гуманітаризація покликана лише допомогти здолати партикулярність, одномірність професійного навчання майбутнього фахівця за рахунок його долучення до гуманітарної культури людства.

В принципі, ніхто особливо й не піддає сумніву необхідність гуманітаризації професійного навчання, всі начебто погоджуються з нею. Тим не менше гострі зіткнення виникають, коли постає питання гармонізації професійного і гуманітарного компонентів навчання, їх збалансованості в межах навчального процесу. Вкрай контрпродуктивною є постановка питання: «Що важливіше – професіоналізація чи гуманітаризація?». Це якби запитати: «Що важливіше – вузький професіонал з низьким культурним потенціалом і бездуховною особистістю, чи всебічно розвинута гуманістична особистість без глибоких професійних знань?».

Як тільки постає проблема співвідношення пропорцій гуманітарного і професійного блоків в навчальних планах, одразу ж виникає конфлікт корпоративних інтересів гуманітаріїв і професіоналів. Пошук розумного компромісу виявляється тут вкрай утрудненим. Професіонали аргументують свою позицію зростанням вимог до фаховості сучасного поліцейського, його готовності одразу ж після закінчення навчання в повному обсязі виконувати свої службові обов'язки за місцем подальшої служби. Гуманітарії наполягають на необхідності введення нових курсів, які б давали якомога повніші знання про все багатство світової гуманітарної думки.

Сучасні стандарти вищої освіти, прийняті в Україні, визначають обсяг гуманітарного блоку приблизно у 20 % від загальної кількості годин навчального навантаження у вищому навчальному закладі. Напевно, цього цілком достатньо, за умови ефективного використання зазначеного обсягу годин. І тут, логічно, виникає питання саме ефективності використання виділеного ресурсу.

При розгляді, з практичної точки зору, проблеми гуманітарної складової в поліцейській освіті, одразу ж виникає питання, а що саме слід було б викладати майбутнім поліцейським і, по-друге – як викладати. Спроба знайти відповідь на першу половину питання провокує корпоративний конфлікт між представниками різних гуманітарних наук. Зрозуміло, що однозначної відповіді, яка б всіх влаштовувала, тут не може бути. Можливо тут доречно враховувати специфіку майбутньої професійної діяльності, можливості і потреби вищого навчального закладу. На нашу думку, основу гуманітарного блоку мають складати науки, які розглядають різні концепції правового, соціального, політичного устрою суспільства, що отримали світове визнання, науки, в центрі яких знаходиться людина, її духовний світ, гуманістичні ідеї і ідеали.

Спірним є підхід до формування гуманітарного блоку, коли туди потрапляють дисципліни, які, по суті, є професійно орієнтованими і не несуть гуманістичного навантаження. Завдання посилення професіоналізації вирішується за рахунок гуманітарного блоку. Взяти, наприклад, ділову українську мову за професійним спрямуванням, юридичну психологію, та й, врешті-решт, ту ж іноземну мову. Формально ці науки відносяться до гуманітарних, але змістовно вони спрямовані на посилення саме професійних якостей курсантів та слухачів, що їх вивчають. Формальний підхід в даному випадку не спрацьовує. В гуманітарному блоці мають знаходитися дисципліни загальнокультурного змісту, які формують особистісні, а не професійні якості майбутнього правоохоронця.

Далі, не зовсім зрозуміло, для чого у вищому навчальному закладі знову вивчати історію України, яка достатньо ґрунтовно і всебічно вивчалася в середній школі і з якої всі

пройшли процедуру зовнішнього незалежного оцінювання, за результатами якого й були зараховані на навчання до університету. Для прикладу, у Національному юридичному університеті ім. Ярослава Мудрого історії України немає в навчальних планах.

Всі наведені вище приклади ілюструють розмивання цілей гуманітаризації освіти, демонструють як з гуманітарних наук робиться розмінний ресурс, який завжди можна принести в жертву «високим» завданням посилення професіоналізації освітнього процесу. Перетворення гуманітарного блоку на другосортний, формує у його представників комплекс неповноцінності, сприяє зневажливому ставленню з боку курсантів і слухачів до вивчення гуманітарних наук. А з іншого боку, непомітно і поступово життєдайний освітній процес стає «штампуванням» безідейних і бездушних професіоналів.

За нашим уявленням, гуманітарний цикл в університеті, де навчаються майбутні правоохоронці, мав би містити у собі такі курси як: філософію, історію української і світової культури, соціологію, релігієзнавство, етику, професійну етику співробітника поліції, логіку, політологію.

Стосовно гуманітарного блоку, то, як вже було зазначено вище, важливо не тільки те, що викладати, але й як викладати. І найперше, що тут можна сказати, це те, що викладання має здійснюватися з загальнолюдських позицій, виходити з пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, партійними, національними, конфесіональними й іншими інтересами. Це найбільше відповідатиме гуманістичній спрямованості процесу гуманітаризації освіти. У практичному плані це означає, що навчальний процес має бути максимально деідеологізованим і деполітизованим.

У той же час ми не можемо і не маємо права обходити стороною складні питання внутрішнього українського соціально-політичного, економічного, культурного, релігійного життя. Фактично Україна сьогодні знаходиться у стані війни, значна частина її території є окупованою і це не може не бути предметом відвертого, вдумливого обговорення з університетської кафедри. Майбутні правоохоронці повинні чітко усвідомлювати, який соціальний порядок вони невдовзі охоронятимуть, які суспільно-політичні цінності боронитимуть. Ідейне озброєння майбутнього поліцейського – це найважливіша задача гуманітаризації поліцейської освіти. Реформування Національної поліції – це не тільки зміна її структури, функцій і завдань, а й, що важливо, формування духовних засад діяльності поліцейського. Підготовка поліцейських має орієнтуватися не лише на випуск якісних професіоналів, а й на виховання щирих патріотів.

Викладання гуманітарних дисциплін має ґрунтуватися на принципі плюралізму, який виходить із визнання різноманіття і багатогранності світової гуманітарної і соціально-політичної думки. В гуманітарній сфері не існує єдиного правильного вчення і ніхто не є володарем абсолютної істини, тому викладач повинен намагатися донести до курсантів та слухачів уявлення про багатомірність та мультикультурність гуманітарних концепцій, сформувати у них розуміння багатоманітності людських культур, складності і неоднозначності гуманістичних перспектив людства.

Викладання гуманітарних дисциплін має також ґрунтуватися на принципі репрезентативності, який вимагає спиратися у навчальному процесі на загальновизнані досягнення світової суспільної думки, які стали класикою у відповідних галузях гуманітарних досліджень. Викладач не має права нав'язувати власну позицію, ігноруючи при цьому концепції знаних корифеїв світової гуманітарної думки. Бережливе ставлення до класичних авторів і першоджерел, до класичних текстів не означає заборону на викладацьку інтерпретацію тих чи інших концепцій та теорій.

Гуманітаризація поліцейської освіти є важливим чинником її гуманізації, олюднення, наповнення духовним змістом, що в кінцевому рахунку, має сприяти формуванню гуманістичної особистості майбутнього правоохоронця. Вона зміцнює моральні засади його професійної діяльності, посилює потенціал патріотизму.

Гуманітарна освіченість, знайомство з високими зразками світової та національної думки в галузі науки, філософії, права, моралі, політики, релігії значно підвищує культурний

та інтелектуальний потенціал курсантів та слухачів, розширює їх світогляд, дає можливість більш глибоко усвідомити місце і значення професії поліцейського в суспільстві, її роль у сталому і поступальному суспільному прогресі.

Список бібліографічних посилань

1. Про вищу освіту : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

Надійшла до редколегії 25.04.2018

УДК 355/359.08

С. М. ШКОЛА,

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології юридичного факультету
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;*

Д. Ю. СІРОТЧЕНКОВ,

*викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ НА ЕТАПІ ВХОДЖЕННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Розкрито особливості підготовки поліцейських кадрів, їх адаптацію до навчальних програм вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання на етапі поступового переходу діяльності вітчизняних силових структур, в тому числі й Національної поліції України, до Європейських стандартів навчання.

Ключові слова: *Національна поліція, вищий навчальний заклад із специфічними умовами навчання, підготовка поліцейських, правоохоронні органи.*

Освіта – це важливий чинник становлення демократичної та правової України, тому одним із основоположних прав людини, передбачених Конституцією України, є право кожного на освіту (ст. 53), а здобуття вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі є безоплатним [1].

Сучасний етап розбудови вищої національної освіти, згідно з Законом «Про вищу освіту», ставить на порядок денний формування нової генерації освітян з високим рівнем професіоналізму, загальної культури, творчим стилем аналітичного мислення на підставі підвищення якості освіти та переформування вищої школи відповідно до сучасних європейських тенденцій [2, с. 5]. Процес модернізації системи вищої освіти до рівня європейських стандартів необоротний і потрібний, тож потрібно винаходити механізм їх впровадження в Україні.

Згідно зі Стратегією розвитку системи Міністерства внутрішніх справ до 2020 року, яка передбачає розвиток кадрового потенціалу, одним із необхідних кроків є розвиток відомчої системи освіти та підготовки кадрів, що відповідатиме запитам суспільства щодо професіоналізму працівників Національної поліції. Це викликано поступовим переходом діяльності вітчизняних силових структур, в тому числі й Національної поліції України, до Європейських стандартів навчання, а також суттєвим реформуванням Міністерства внутрішніх справ України, набранням чинності Закону України «Про Національну поліцію» [3] та потребою інтеграції України в європейський освітній простір. Крім того, збройна агресія, що відбувається на сході нашої держави зумовлює перегляд змісту навчання працівників поліції, а це потребує від усього особового складу Національної поліції володіння сучасними професійними знаннями та навичками щодо протидії злочинності,